

GLYPTOTEKET

FARVE-DNA

Tekst: Annika Ipsen – Foto: Kirsten Bille

I ANLEDNING AF 125 ÅRET FOR GLYPTOTEKET'S INDVIELSE ER FARVESKALAEN FØRT TILBAGE TIL DET OPRINDELIGE UDTRYK FRA 1897. ARKITEKT VILHELM DAHLERUPS FARVESÆTNING VAR I DE KLASSISKE JORDFARVER, SOM ER BLEVET KALIBRERET TIL NUTIDEN OG SIKRER EN SYNTESE MELLEMLYSE, BYGNINGENS RUM OG KUNSTVÆRKERNE.

Glyptotekets publikumsarealer er blevet genskabt med arkitekt Vilhelm Dahlerups oprindelige klassiske jordfarver, som matcher salenes øvrige interiør og dekorationer. I anledning af 125 året for Vilhelm Dahlerups bygningsværk er der lavet en farvearkæologisk undersøgelse gennem farveafdækninger, farvetrætter og arkivundersøgelser for at finde frem til arkitektens oprindelige farver. Ovenpå det lagt en farvestrategi med de egentlige farver, som er matchet og kalibreret, så de ikke stikker af fra bygningen.

– Museet har fundet sine rødder, farvespektret er kortlagt og Glyptotekets farve-DNA er på plads. Nu er bygningen mere present, men også mere diskret. Bygningen yder ikke modstand – hverken mod sig selv eller værkerne, som primært er af marmor, gips og bronze, siger Glyptotekets direktør Gertrud Hvidberg-Hansen om Glyptotekets nye farver.

Museumsbygningen blev bygget til brygger Carl Jacobsens samlinger af dansk, fransk og antik kunst i 1897. De farvearkæologiske undersøgelser, som farvearkæolog og konservator Anne Simonsen fra Københavns Konservator har stået for, blev lavet sidste forår – og farverapporten kom i november 2021. Samlet set har processen taget et år til halvandet, hvor bygningen er blevet malet i etaper af Malerfirmaet Sv. Fischer A/S over fire til fem måneder. Samtidig med at andre har siddet begravet i arkiverne.

MIKS AF STILARTER OG MATERIALER

Glyptoteket er skabt med afsæt i flere forskellige historiske stilarter, materialer og teknikker, som kaldes historicisme. Stilarten har arkitekt Vilhelm Dahlerup også brugt i bygningsværker som Dronning Louises Bro, Statens Museum for Kunst og Det Kongelige Teater.

Rundt omkring i salene ses farvearkæolog og konservator fra Københavns Konservator Anne Simonsens farvetrapper, hvor de ældste lag er nederst og det yngste lag øverst. Lagene afskilles forsigtigt med en skalpel eller opløsningsmidler. MODSATTE SIDE: Udsnit af pigmenter fra jordfarveskalaen, som også er udstillet på Glyptoteket.

Glyptotekets lofter er udsmykket i forskellige stilarter, væggene har fra start været ensfarvede med glatpudsede og malede indfatninger i en naturstensfarve. Søjlerne er hugget i marmor, sandsten og granit, som matcher farverne i salene. Lofter og søjler har stået uændret siden 1897, mens farverne på væggene har ændret sig flere gange i løbet af de 125 år.

Samspelet mellem arkitekturen og den kunst, der skal vises, kræver en stærk bevidsthed om farver, lys og rum – det er en syntese af forskellige elementer og stilblandinger.

– I dag kan man se, at huset hænger sammen farvemæssigt, fordi Dahlerups blødhed og helhed ses i samspillet mellem sten, søjler, stuk, loftsudsmykninger, mosaikgulve og vægge. Der er altid en farve, der går igen – lofter, gulve og vægge spiller sammen. Ligesom der er arbejdet med komplementære farver til for eksempel det røde marmor, siger Gertrud Hvidberg-Hansen, der tidligere har været direktør for Faaborg Museum, der netop er kendt for sine stærke farver. Hun er derfor opdraget i traditionen om at passe på bygningens farver. For der er som regel en mening med dem.

BYGNINGENS ÆRLIGHED TILBAGE

Oftentimes er gamle bygningsværker gennem tiderne restaureret, så de kommer længere og længere væk fra udgangspunktet. Det har også

været tilfældet med Glyptoteket. Derfor har der været et grundigt gravearbejde i gang gennem gamle aviser og blade, arkiver, omtaler, fotos og Dahlerups skitser og tegninger, hvor en række farvelagte tegninger er bevaret.

– Gennem både Dahlerups og andres beskrivelser af farverne i rummene – om samspillet mellem arkitekturen og kunsten – har vi fundet ud af, hvad museet var opført til. For eksempel har her været ovenlysvinduer, der hen ad vejen har været dækket til, men nu har vi igen åbnet op, så det er blevet det dagslysmuseum, det var tiltænkt med lys, der skifter efter tidspunkter og årstider, siger Gertrud Hvidberg-Hansen, der mener, at bygningen har fået sin ærlighed tilbage.

FARVEARKÆOLOGI FINDER OPRINDELIGE FARVER

Anne Simonsen fra Københavns Konservator har arbejdet med at komme tilbage til de ældste farvelag for at rekonstruere den farvesætning som publikum oplevede, da Glyptoteket åbnede 1. maj 1897.

– Det kan være svært at vide, om man finder tilbage til de oprindelige og ældste farvelag, når man går i gang. Der vil altid være en masse ubekendte. Derfor er det vigtigt at inddrage så mange historiske kilder som muligt, da de kan være med til at præcisere farvelagenes alder. Det kan være beskrivelser, et ældre fotomateriale eller hånd-

FORRIGE SIDER: Hvalvingerne i de forskellige udstillingsarealer i Glyptoteket er nu malet i jordfarver, så de matcher lofter og friserne og ikke længere vægfarven. Det skaber mere harmoni i salene, hvor der er flow og balance i farverne fra rum til rum. Udstillingsokkerne er alle sorte.

værkerregninger, der kan tilføre anden viden om farvelagene. Det bedste resultat fås som regel ved at sammensætte både den praktiske og arkivalske del, forklarer Anne Simonsen, der synes det er stort, at Glyptoteket for første gang i historien har valgt at se tilbage på den oprindelige farvesætning.

I farvedækningerne i de enkelte sale er der lavet en farvetrappel på de bygningsdele, der skal undersøges. Farverne afdækkes lagvis i kronologisk rækkefølge med det ældste farvelag nederst og det nyeste øverst.

– Farvelagene afdækkes med skalpel eller opløsningsmidler. Det handler om at afdække farvelag et for et, uden at beskadige det underliggende lag. Så det er et håndværk – og kommer man for dybt, er det en ommer. Derfor starter jeg altid mine farvetrætter langt nede på væggen, så kan jeg altid flytte den lidt op. Man ved nemlig aldrig, hvor porøse lagene er. Og hvis maleren har slebet godt af, så er det svært, siger Anne Simonsen.

ALT SES IKKE MED DET BLOTTE ØJE

Farvetrappen suppleres ofte, da de enkelte farvelag kræver en del fortolkning. Derfor er der også udtaget et såkaldt farvesnit. Her tages en lodret klump ud fra væggen, så man får et tværsnit af alle farvelag og af bunden. Prøven indstøbes i en klar plastmasse og poleres så fint, at den kan undersøges i mikroskop.

– Her kan man se pigmenter, bindemidler, puds og andre bemalingslag, som man ikke kan se med det blotte øje. Analysen i mikroskopet giver en større forståelse af hvert enkelt farvelag. Vi kan også se, hvis det enkelte farvelag er ældet, fordi det er blevet påvirket af lys eller slid. Og vi kan se om pigmenterne er blå, gule eller grønne, og hvad farvelagene helt præcist består af, forklarer Anne Simonsen.

Det kan være alt fra kalk, lim, olie, en kombination af forskellige bindemidler, snavs eller plasticmaling fra nyere tid.

SKAL IKKE SE NYMALET UD

En ting er at kortlægge de originale farver, men der er også taget hensyn til om farverne harmonerer med lofterne, som har meget snavs. Derfor har balancen været, at farverne ikke skulle se for fremmede ud.

– I det grønne rum har vi brugt mange forsøg på at gøre vægfarven en anelse mere snavs. Den var mere klar grøn i sit oprindelige udtryk. Vi har med den nuværende støvede grønne både fået en bedre sammenhæng med de grønne mosaiksten i gulvet og sikret, at en for markant farve, får loftet til at se snavs ud. Derfor er den grønne blevet mere støvet og afdæmpet, så alle de grønne nuancer er i harmoni med hinanden, forklarer Anne Simonsen, der netop slår fast, at det er vigtigt, at farverne indgår i en god balance med de patinerede øvrige dekorationer i lofterne.

– Vi har søgt at ramme et udtryk, så det har den alder det har. Vi har forsøgt at genskabe væggenes oprindelige glans, tekstur og nuance, fortsætter hun.

DAHLERUPS OPRINDELIGE FARVER

Arkitekt Dahlerup og brygger Jacobsen har været enige om at bruge den klassiske jordfarveskala. Farverne inddelles i organiske farver fra planter og de uorganiske – eller mineralske – farver, som også kaldes jordfarver, fordi de er udvundet fra jorden. Her er det indholdet af jernforbindelser, der skaber de røde, gule, brune, grå, blågrå og grønne farver.

– Arkitekt og Carl Jacobsen kunne have valgt alverdens farvenuancer, men det er tydeligt, at de har holdt sig til de naturlige mineralske farver. Jordfarver, som er typiske for 1890'ernes historicisme, er gule, røde, grønne, mættede, mørke og lidt støvede farver, siger Anne Simonsen.

RESPEKTFULDT SAMARBEJDE MELLEM HÅNDVÆRK

Malermester Kenneth Fischer er for første gang som malerfirma gået tilbage i historien og sat sig ind i, hvordan arkitekt og designer tilpassede farverne til udstilling og stemning. Malerfirmaet har forgyldt, ådret og malet med farver.

– Det har været sjovt at se de mange sjove farver, der har været brugt. Det har været tydeligt, at tidligere farvesætninger har handlet om, hvad der passede til udstillingen og ikke til bygningen, siger han.

Malerfirmaet har sammen med Anne Simonsen besluttet farvestrøgene. De fleste steder kunne de se, hvad farverne havde været – og derfor har det været spændende at få genskabt dem. I samarbejdet mellem maler og konservator er der talt meget om, hvilke produkter, der kunne bruges, og hvad de hver især kunne.

– Vi har brugt Jotuns Lady Pure, en klassisk vægmaling, fordi den er dødmat i overfladen. Den står som de gamle klassiske teknikker og malinger i overfladen. Den kommer tæt på, selvom den ikke går i dybden, som oliemaling. Det rigtige har været at håndstryge det, fortæller Kenneth Fischer og er glad for sparringen og den respekt de to fagligheder har haft igennem hele forløbet.

– Vi har løbende brugt hinanden og er blevet klogere. Den største udfordring har været tiden, fordi gulvene også er blevet lavet om og slebet. Men Glyptoteket er et godt hus at arbejde i, fordi de respekterer håndværkere. Hele stemningen har været sjov og det har været spændende at gå i en så historisk bygning, fortsætter han.

Ovenpå er de største ændringer, fordi der før var hvidt. Nu er der også farver på væggene, som matcher dekorationerne i loftet. Søjlerne er frembøvet og kapitælerne er forgyldt og kransen malet. Farverne er afstemt med rummet. MODSTÅENDE SIDE: Museet har fundet sine rødder, fordi Glyptotekets farve-DNA er på plads. Museumsdirektør Gertrud Hvidberg-Hansen mener, at bygningen er blevet mere present, men også mere diskret. Bygningen yder ikke modstand – hverken mod sig selv eller kunstværkerne af marmor, gips og bronze. Det er tydeligt, at Glyptoteket er skabt med afsæt i flere forskellige historiske stilarter, materialer og teknikker, som kaldes historicisme.

